

Haza a magasban

ELŐADÁSOK
A SZENT ISTVÁN TÁRSULATNÁL
XI.

SEREGÉLY ISTVÁN

A Magyar Katolikus Egyház
a harmadik évezred küszöbén

SEREGÉLY ISTVÁN

A Magyar
Katolikus Egyház
a harmadik évezred
küszöbén

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója
Budapest 2003

Sorozatszerkesztő

Farkas Olivér
és
Sarbak Gábor

© Seregély István, 2003
© Szent István Társulat, 2003

ISBN 963 361 535 6
ISSN 1588-9491

Szent István Társulat
1053 Budapest, Kossuth Lajos utca 1.
Felelős kiadó: Dr. Rózsa Huba alelnök
Felelős kiadóvezető: Farkas Olivér igazgató

Az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa idei közgyűlésén, Vilniusban – amely egy nagyon szép európai város –, kézhez kapunk egy nagyon hasznos összefoglalást a világszervezetekről és a világ statisztikai adatairól. Ezek szerint a világ népessége 6 milliárd 211 millió 100 ezer. Ebből keresztény 2 milliárd 19 millió. Ebből katolikus 1 milliárd 67 millió.

Ezenfelül minden adat nagyon érdekessé vált számomra a prognózisokkal együtt. Rövid számítást végeztem. Eszerint Magyarország mai lakossága a világ népességének 0,16%-a. A Katolikus Világegyház 1 milliárd 67 milliós létszámához viszonyítva a mi mai magyar, katolikus egyházunk amannak 0,7%-a.

Ebből immár előadásom célkitűzését szem előtt tartva levonhatom az első, mindnyájunkra érvényes következtetést. Ezek szerint sem Magyarország a világot, sem a Magyar Katolikus Egyház a Világegyházat nem fogja meghatározni, hanem mi maradunk kötött függvényei a világnak és a Világegyháznak.

Igaz az is, hogy az egyezer éves magyar kereszténység, számarányánál többet jelent

értelmisége, a kulturális és vallási öröksége révén, mint egy harmadik világban most induló közösség, de ugyanakkor Európa viszonylatában mi együtt Európával, sőt Észak-Amerikával tudjuk és fogjuk befolyásolni a világ alakulását és a világ minket. Mire számíthatunk ebben a harmadik évezred küszöbén? Ha euro-amerikai miliónk szerencsésen fejlődik, akkor jók a kilátásaink, ha dekadenssé válik meghatározó világunk, akkor rosszak.

Nos, van egy objektív alap. Ez a világ rendje, amelynek nyilvánvaló mindenre érvényes törvénye: a fejlődés. Isten szándéka szerint megállíthatatlan. A természettudomány még ma is túl sok naivságot prognosztizál mai ismereteinkre támaszkodva. Az egyház viszont hite alapján vallja, hogy a Gondviselés rendje megállíthatatlanul viszi előre a mindenséget az „Új ég és új föld” ígéretének beteljesülése felé. Ezért a keresztények, ha hitük szerint élnek, akár kevesen, akár sokan vannak, ennek a megállíthatatlan előrehaladásnak követelményei szerint élnek minden ma élő ember, a jövőendő nemzedékek javára a világban. A keresztények biztosak lehetnek benne, hogy ők a világ és az emberiség teljessége érdekében használják fel mindenképpen elmúló életük értékeit.

Ez nem vallási sovinizmus. Tény ugyanis, hogy az ember értelmének ébredésével a vallás azért keletkezett, hogy a világ erői-

nek kiszolgáltatott ember az érdekes életet, az igényelt és várt örök élet reményében, a mindenképpen jónak megismerhető Istenhez akart igazodni. Ez sajnos az érdekes élet érdekében, éppen az emberi tévedések (a történelem az emberi tévedések története) révén emberi ésszel és erővel nem oldható meg. Tanú rá minden vallás, mely igényében vitathatatlanul igaz, kibontakozásában viszont csak a vallások zűrzavaros történelmét produkálta.

A kereszténység, azon belül a Katolikus Egyház vallja, hogy amint az öntudatlan létezők belső rendhez igazodnak a fejlődés útján, az értelmes ember értelmes természete arányában, Istentől várhatja az eligazítást és az előrelépés erejét. Jézus Krisztusban fogadjuk el ezt az istenadta eligazítást és erőt, a kárba nem vesző élet érdekében. Jézus Krisztusban, „aki test szerint Dávid nemzetségéből származott, de feltámadásában Isten hatalmas Fiának bizonyult”.

Jézus Krisztus az ő Egyházában él tovább, és minden emberi gyarlóságunk ellenére megteremti az üdvösségre érdekes emberhez méltó földi életet és az emberiség beteljesedését az idők végére, gyarlóságunk ellenére.

Mivel ezt valahonnan meg kell ismerni és ismertetni, a katolikusok tapasztalattal is támogatott meggyőződése, hogy ennek egyetlen, következetesen azonos tájékozási forrása van, a mai szellemi és erkölcsi

zúrzavarban, az Isten Egyházának tanítása. Konkrétan az Egyház Tanító Hivatala, élén a mindenkori pápával.

Ezért a valóban hívő ember mindig optimista. Ezért vagyok saját magam, népem és az emberiség jövőjét illetően derűlátó, amíg élek, azután még inkább.

Hogy az én mai általános műveltségre támaszkodó gondolkozásom mennyiben bizonyul majd naivnak idő múltával, nem tudom, de azt igenis állítom, hogy az emberiség az Evangélium fényében tudott megelőző kultúrát átmenteni, másokét megkeresztelni, új maradandót alkotni, és ezt ígéri a jövőben is.

Mi magyarok ezt tettük meghatározóvá eddigi történelmünk számára, amikor 1000 évvel ezelőtt a Gondviseléstől nagy ajándékként kapott, rendkívüli emberi adottságokkal megáldott és szentté lett István királyunk által keresztények lettünk. Valószínű, hogy a magyaroknak korábban is volt kapcsolata a kereszténységgel, de az egymásra utalt emberiség rendjében a második évezred küszöbén csak a keresztény Európába integrálódva nem estek áldozatul elődeik sorsának.

Most tehát a Magyar Katolikus Egyház első feladata, hogy törekedjék megőrizni ezt a kipróbált, 1000 évet megteremtő keresztény értékörökséget. Másként fogalmazva azokból fog állni a jövő magyar egyház, akik természetes emberi szinten élet-

pártiak, saját életet, egészséget, otthont teremtvé, új, jobb, életrevalóbb nemzedékek igényei szerint tervezik és élik az életüket (tehát nem a vagyonuk, hatalmuk és kényelmük szerint; ezek modern bálványok, amelyek pusztulásba visznek). Ez általános emberi követelmény a fennmaradást illetően, ebből éltek, emiatt maradt és marad fenn maga az egész emberiség.

Ezenfelül a többletet adja a kereszténység. Adja a nem könnyű, de a múltó életet hiábavalóságtól megmentő erkölcsiséget. Ez az erkölcsiség a felebaráti szeretetre épül. Ez azt jelenti, hogy csak akkor nem élttem hiába, ha az időmet, az erőmet a kapott emberiség javára, ma is élő és eljövendő nemzedéknek továbbadtam.

Ennél fontosabbat is ad a kiengesztelőds szellemét. Mivel nincs hibátlan emberi élet, minden elvesz, ha nincs megváltás. Mi európaiak észre sem vesszük, hogy Jézus Krisztus evangéliuma nyomán szűnt meg az erőszak uralma, a bosszúállás szelleme a kereszténység befolyása alá kerülő világon. A fogat fogért, szemet szemért elv, még a Biblia ószövetségi idejében is alig volt leküzdhető. Leküzdhetetlen ma is Afrikában és Ázsiában (még Koszovóban is ezt látta meg egy magyar életszemléletű katonatiszt).

Végül az is örökség, hogy megőriztük a Rómához való hűséget. Rómának a mai tömegtájékoztatásnak minden nyomorúsága ellenére meg van az a szolgálata, hogy szim-

patizálva vagy kontesztálva, de nem engedi elfelejteni, a pápa szaván keresztül, a krisztusi igazság és élet kikezdhetetlenségét. Ez biztonsága a katolikus Egyháznak, a magyar Egyháznak is, mert főleg mi, akik ketten három véleményt tudunk képviselni, szorult helyzetünkben tudunk a pápára támaszkodni (élet, halál, család, genetika, szociális gondolkodás, nemiség kérdésében tud-e valaki egyértelműbb fórumra hivatkozni, mint pápa szavára)?

Ennek az életvitelnek (épít és javít) voltak hatékony eszközei. A házasság és család egységét védő közfelfogás. Iskolák (Pannonhalma 996-tól). Nem semleges iskolák őrizték meg az erkölcsiséget, a hazaszeretetet, a megbocsátás tudományát, már akkor, amikor állami közoktatásnak még hírehamva sem volt. Ma láthatjuk, mennyire nem volt felesleges a Gondviselés adta 8 megmaradó és ma újuló 300 katolikus iskola, a harmadik évezred kezdetéhez (noha arról senki nem tehet, hogy az oktató-nevelő gárda nem ebben nőtt fel). Ebben van jelentősége a PPKE megalapításának és 30 éves nagykorúvá növekedése terhe vállalásának.

Biztos, hogy államalkotó nép lettünk. Szent István a pápától kért koronát. Ez akkor is igaz, ha a török elleni harcainkban megfogyatkozva újra és újra nálunk nagyobb hatalmak uralkodtak felettünk (de bizonyosságul mindig megvívtuk levert szá-

badságharcainkat: „Iván ne nevesse korán. Nem tart ez így örökké. 150 év alatt sem lettünk törökké”). Jellemző, hogy a püspöki konferenciák keletkezése idején, elég korán, már a reformkor idején, a magyar püspökök, a Habsburg Birodalomban, önálló püspöki konferenciásdit gyakoroltak. Ezután is aktív részt fogunk vállalni a COMECE-ben (Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa), maradunk magyar, katolikus Egyház. Erre a magunk lábán álló adottságunkra alapozhatjuk önállóságunkat az EU-ban is.

Kereszténységünk teremtette meg türelmünket és kiengesztelésre kész lelkiségünket. A megbocsátás nem felejtés, de megszünteti a bosszú szellemét. Megbocsátani persze csak az tud, aki tud bocsánatot kérni is (Benes-dekrétumok). Le kell győznünk a múltra mutogatást, a mindenben a mások hibáinak keresését és a megtorlás igényét (ez ázsiai hatás).

A kereszténység annak idején megteremtette a szociális gondoskodása szellemét is (nem tudom mennyire hiteles Gulácsy Irén *Fekete vőlegények* c. regényéből megmaradó emlék a rokkantak otthonáról). Tény, hogy nem maradtunk el Európa más keresztény országai mellett. Hogy ezt a szellemiséget nem oltotta ki a XX. század, annak hirdetője a balkáni háború idején megmutatkozó segítőkészség a menekültek érdekében (azóta nem haragszanak ránk a horvátok). Ha-

sonló bizonyíték a templombajárók hihetetlen adakozókészsége, cselekvő segítése a nagy, nemcsak magyar, árvizek esetében.

A marxista nemzetköziség idején is templomaink tartották ébren a hazaszeretetet. Isten magyar népe istenadta talentumnak tekinti szülőföldjét (nem kellett félni attól, hogy 10 millió magyar disszidálni fog), anyanyelvét és saját kultúráját. Templomaink őrei magyarságunknak 80 éve hátrók nélkül (veszély a gyakorlati vallástalanság).

A magyar egyház sajátos értéke ma az ökumenikus együttműködés. Nemcsak közös jogrendszert és pénzügyi kérdéseket érintő együttműködésről van szó, hanem őszinte törekvésről egymás jobb megismerésére és annak a II. Vatikáni Zsinat óta vallott felfogásnak képviselőségéről is, hogy erősítsük, ami összeköt. Nem érezzük ki, ami még elválaszt. A januári imahetek gyakorlata és látogatottsága arról tanúskodik, hogy nem látszatra szervezett közeledésnek lehetünk tanúi.

Talán még néhány szót kell szólni a Magyar Egyház szervezetéről. Szent István 10 magyar egyházmegyét alapított, ebből ma is létezik 9. Röviden: bővült a számuk (Nyitra, Nagyvárad). Mária Terézia idejében a török idők után alakultak új egyházmegyék. Végül 1993-ban egyház-közigazgatásilag kielégítő új egyházmegyei beosztás jött létre (Hungarorum Gens). Ma 12 területiális

latin egyházmegye van. Egy országos joghatósággal bíró görög katolikus püspökség, egy területiális apátság, a katonai ordinariátus szervezetében része egyháznak a Világegyháznak. A külföldi magyarok utolsó püspöke (Kanadában) is tagja a konferenciának. A mai egyházmegyei beosztás tartósan bizonyul.

Eleget tud-e tenni mindezen feladatoknak a magyar egyház, mely nemcsak anyagiakban, de személyi vonatkozásban is megfogyatkozott.

A papság létszáma harmadára csökkent. Ideális lenne 1000 főre egy pap, ma négyezerre jut egy. Az állandó diakonátus még nem meghatározó.

A demográfiai romlás, a XX. század öröksége és a fogyasztói társadalombeli médiahatás nyomán kevés a papi és szerzetesi hivatás. Kissé több szemináriumunk van, mint kellene. A kispapok kisebb létszáma és a világegyház követelményeinek megfelelő oktatói gárda nem teljesen biztosítható. A képzés immár hét évet igényel (propedeutikus év európai jelenség).

Teológiánk mindmáig el tudja kerülni a szélsőségeket.

Szerzetesség nélkül nincs életrevaló egyház. A 40 éves működési tilalom ellenére, ha nem is minden rend esetében, biztató a megújulás (Ferencs-találkozó). Nem valószínű, hogy belátható időn belül a szerzetesrendek maguk látják el az oktatási és be-

tegápolási feladatot. De szellemiségről nekik kell gondoskodniuk.

Egyre jelentősebb szerepet kapnak a lelkiismereti mozgalmak, amelyek már a kommunizmus idején is éreztették hatásukat. Biztos, hogy a megszentelt élet előmozdítói is, mint az egész világon.

Európai viszonylatban nagyon sok a világi érdeklődő a magasabb teológiai műveltség megszerzésére. Növekszik a világi munkatársak szerepe a keresztény élet gondozásában. Hitoktatók, többségükben nők, lelkipásztori kisegítők és egyre hatékonyabb egyházközségi képviselő testületek.

A háború után szisztematikusan megszűntetett egyesületi élet lassan talál magára. Leghatékonyabb és ígéretes a KÉSZ (nagyon jó lapjuk van, a „Jel”), a Kolping, és talán a Kalász (ránk férne már egy kis aktív feminizmus). Az ifjúsági próbálkozások még nem igazolták a maguk életképességét.

Váratlanul kibővült a negyven éven át visszaszorított keresztény irodalom. Minden érdeklődési kör megtalálja a magyar keresztény irodalom neki szóló forrásait. Nem is tudom, hány katolikus kiadó működik ma Magyarországon.

Ha nincs is katolikus napilapunk, bőven elegendő és sokoldalú a magyar katolikus sajtó. Tény, hogy nem szubvencionált, hanem önfenntartó, életképes és elfogadott. Színvonaluk emelkedik. Az iránta való ér-

deklődés növekedéséről is elegendő bizonyítékunk van.

Három éve elmúlt, hogy működik a Magyar Katolikus Alapítványi Rádió Eger központtal. Jó eredményekkel. Országos rádióink előkészületben van.

Zavartalan a Szentszékkal való kapcsolatunk. 2001-ben végre teljes értékű félként fogadtak Rómában az „ad limina látogatáson” (sem nyugati, sem keleti ármány nem tett már gyanússá bennünket). Számos szentszéki és külföldi hivatalos kapcsolatunk van. Nem tudunk elmenni minden konferenciára és találkozóra (sem emberben, sem anyagiakban nem tudunk mindennek megfelelni).

Európa és a világ részegyházaival normális a kapcsolatunk, tagjai vagyunk a CCEE általános bizottsági grémiumának. Most már hamarosan a COMECE-nek is.

A kormányzattal való kapcsolat függ a kölcsönös személyi hozzáállástól. 14 év sajnos még nem elég tapasztalatszerzésre egyik fél részéről sem. A Magyar Köztársaság és a Szentszék közt létrejött megállapodás (1997) hosszú távon képes segíteni a szabad keresztény élet és küldetés feladatainak megvalósítását.

Veszélyünk a fogyasztói társadalomnak a média által minden európai és amerikai emberre való hatása; a jóléti társadalom vallási közönye; a szervezett egyházellenesség és kereszténygyűlölet. Az egyháznak nincs

sem hatalma, sem anyagi ereje ezt látványosan ellensúlyozni. Ezt azonban Jézus Krisztus megmondta előre.

A CCEE vilniusi közgyűlésére hivatkoztam, azzal is zárom összefoglalásomat. Hansúlyozott témája volt a találkozásnak az EU-alkotmány tervezete, amelyből tudjuk hiányzik a kereszténység. Azt mondják, hogy azért, mert a képviselők nem szavazták meg. Furcsa. Köztudott, hogy Európa lakosságának 80%-a kereszténynek vallja magát. Nálunk még optimistább a népszámlálás eredménye. Ha mégsem szavazták meg a képviselők a keresztény szellemiség meghatározó szerepét az alkotmányban, az csak azért van, mert az EU-ban működő képviselők nem Európa népeinek többségét képviselik, hanem valami idegen érdeket.

A világ és a jövő azonban emberekre és nem képviselőkre épül. A népszámlálás után joggal bízom abban, hogy a magukat kereszténynek, ezen belül katolikusnak valló és egyházukat támogató keresztény magyarok biztató jövőt remélnék a manipulált, megkínzott magyar élet számára a harmadik évezredben. Mivel a jövőbe nem látok, jobbat nem tehetek, mint kérem védőszen-tem, Szent István király példájára magyar népem és hazám számára a Magyarok Nagyasszonyának a pártfogását.

Köszönöm figyelmüket.

Magyarok Nagyasszonya, könyörögj értünk!